

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

ВИПУСК 93

28 квітня 2023 р.

м. Переяслав

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

Рада молодих учених університету

Матеріали
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

28 квітня 2023 року

Вип. 93

Збірник наукових праць

Переяслав – 2023

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2023. Вип. 93. 181 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В. П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Воловик Л. М. – кандидат географічних наук, доцент

Гузун А. В. – кандидат біологічних наук, доцент

Євтушенко Н. М. – кандидат економічних наук, доцент

Кикоть С. М. – кандидат історичних наук (відповідальний секретар)

Носаченко В. М. – кандидат педагогічних наук, доцент

Руденко О. В. – кандидат психологічних наук, доцент

Садиков А. А. – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Казахстан)

Скляренко О. Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Халматова Ш. С. – кандидат медичних наук, доцент (Узбекистан)

Юхименко Н. Ф. – кандидат філософських наук, доцент

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і технічних наук

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій

©Університет Григорія Сковороди
в Переяславі

©Рада молодих учених університету

ГЕОГРАФІЯ І ГЕОЛОГІЯ / ГЕОГРАФИЯ И ГЕОЛОГИЯ

УДК 911.2(477.82):502.5]:631.6

*Тетяна Полянська, Сергій Полянський,
Віталій Соловей, Роман Качаровський,
Андрій Паушук, Олександр Риковський, Андрій Шевчук
(Луцьк, Україна)*

ЗАХОДИ ПОКРАЩЕННЯ ГЕОЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ МЕЛІОРОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ ОСУШУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ «ЦИРСЬКА»

Розглянуто позитивні і негативні зміни що відбулися та відбуваються на меліорованих землях осушувальної системи «Цирська». Запропоновано та охарактеризовано ряд заходів та рекомендацій покращення стану гідрологічного режиму та родючості гідроморфних ґрунтів.

Ключові слова: *меліорація земель, осушувальна система «Цирська», водні об'єкти, річка Цир, гідроморфні ґрунти, торфові ґрунти, заходи, рекомендації, водоохоронна зона.*

The positive and negative changes that have occurred and are occurring on the reclaimed lands of the «Tsyrska» drainage system are considered. A number of measures and recommendations for improving the state of the hydrological regime and the fertility of hydromorphic soils are proposed and characterized.

Key words: *land reclamation, «Tsyrska» drainage system, water bodies, Tsyр River, hydromorphic soils, peat soils, measures, recommendations, water protection zone.*

Осушувальна меліорація земель Волинського Полісся має бути спрямована на раціональне використання агроландшафтів, підвищення родючості гідроморфних ґрунтів і мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище [4–6].

Під впливом меліорації поліпшуються морфологічні ознаки гідроморфних ґрунтів – структура та аерація, понижуються рівні ґрунтових вод, створюються сприятливі умови для вирощування сільськогосподарських культур.

Крім позитивних змін в осушенні можуть мати місце і негативні наслідки. Зниження рівнів ґрунтових вод у посушливі періоди збільшує прояви вітрової ерозії ґрунту та підґрунтового шару, особливо у торфових і піщаних гідроморфних ґрунтах. Осушення зумовило загибель і зникнення багатьох вологолюбних рослин, пожеж на торфовищах, зміна водного балансу призводить до значного обміління річок і озер, позначається на органічному світі тощо [4; 5].

Меліорація значно впливає на прилеглі території. За даними науково-дослідних станцій, вплив осушувальної системи на прилеглу територію поширюється на площу, яка дорівнює 65 % площ осушення. Причому на 25 % цієї площі вплив осушення позитивний, на 50...55 – дуже малий, а на 20 % – негативний. Вплив осушувальної системи проявляється в основному зі зниженням рівнів ґрунтових вод [3; 8].

Отже, для відбудови та підвищення ефективності використання потенціалу водогосподарсько-меліоративного сектору необхідне проведення адаптивних заходів на меліорованих землях, які базуватимуться на оцінці технічного стану наявної інженерної інфраструктури, встановленні сучасного стану сільськогосподарських угідь та вимог до регулювання водно-повітряного режиму ґрунту, а також впливу зміни клімату на водозабезпеченість меліорованих земель осушувальної системи «Цирська» Волинської області. Осушувальна еталонна система «Цирська» загальною площею 15418 га за своїм функціональним призначенням є гідромеліоративною системою двосторонньої дії, тобто регулювання водного стоку передбачено як на осушення, так і на зволоження за допомогою попереднього шлюзування. За конструктивними особливостями ОС «Цирська» складається з

відкритого дренажу – каналів та закритої колекторно-дренажної мережі, в основі якої гончарний дренаж. Роль магістрального каналу виконує р. Цир, що є правою притокою р. Прип'ять [3]. У формуванні підземного і ґрунтового стоків у межах ОС «Цирська» беруть участь різні водоносні горизонти. Водоносний горизонт у межах кристалічного масиву пов'язаний із тріщинами в кристалічних породах. Води четвертинних горизонтів приурочені до льодовикових і флювіогляціальних відкладів, глибина залягання яких – незначна, в межах 2,5–8 м.

Після проведення осушувальної меліорації практично зупинився процес накопичення торфу і розпочався процес активного спрацювання органічної речовини торфу. Невміле використання торфових ґрунтів привело до швидкої втрати органічної маси та зниження родючості ґрунтів. Тому особливої уваги потребують осушені торфові ґрунти Цирської осушувальної системи, які займають площу 729 га. [2, 7].

Небезпека переосушення торфових ґрунтів викликана ще й тим, що може призвести до різкої зміни ґрунтового живлення, обумовити загальне пониження рівня ґрунтових вод, в тому числі і на прилеглих територіях.

Для попередження негативного впливу осушення на навколишнє середовище необхідно впроваджувати ґрунтозахисні і протиерозійні заходи. Проектовані заходи мають бути спрямовані на підвищення родючості ґрунтів, створення умов для раціонального використання природних багатств, дотриманні необхідної рівноваги між ґрунтом і водою.

На торфових ґрунтах до мінімуму мають бути скорочені площі просапних культур, які приводять до інтенсивного спрацювання органічної речовини.

У прийнятих сівозмінах під багаторічними травами, сінокосами і пасовищами необхідно використовувати 63 % площі торфових ґрунтів.

У процесі експлуатації не допускається переосушення торфових ґрунтів. Пересушений торф втрачає здатність змочуватись, дуже сильно розпилюється навіть при незначному вітрі і є причиною пожеж.

Для попередження подібних наслідків осушувальна система має бути з двохстороннім регулюванням водно-повітряного режиму ґрунтів.

Зволоження земель і регулювання рівнів ґрунтових вод передбачається за допомогою системи шлюзів-регуляторів, запроєктованих на каналах.

Подача води має змінюватись інфільтрацією із каналів кротовими дренами. Джерелом води для зволоження має бути русло р. Цир і запроєктоване водосховище.

Однією із невідкладних задач сучасного високомеханізованого землеробства є захист ґрунтів від водної та вітрової ерозії. Щоб попередити процеси водної і вітрової ерозії ґрунтів меліоративної системи, яка реконструюється, передбачається комплекс організаційних, агротехнічних та гідротехнічних заходів [6].

Організаційні заходи полягають у правильному розміщенні та чергуванні полів сівозміни, культур, облаштуванні доріг.

Агротехнічні заходи спрямовані на затримання поверхневого стоку, сприяння інтенсивному поглинанню опадів з тим, щоб не допустити концентрації води і створення потоків, які викликають змив та руйнуванню поверхневих шарів ґрунту.

На мінеральних ґрунтах, як протиерозійні заходи, необхідно передбачити проведення ущільнення, вологозатримання, регулювання сніготанення, посів спеціальними протиерозійними сівалками, коткування; для торфових ґрунтів: повторна та подальші оранки плугом без обороту пласта, коткування, посів спеціальними протиерозійними сівалками.

Як гідротехнічні протиерозійні заходи передбачається облаштування виїмок для відводу води з понижених ділянок в канали, регулюючих споруд, зволоження ґрунту. Для захисту відкосів каналів від руйнування вздовж них необхідно встановити приканальні смуги шириною 1 м з кожної сторони та здійснити кріплення відкосів каналів шляхом висіву тут насіння багаторічних трав.

Для попередження забруднення водоприймача необхідно здійснити організаційні, агротехнічні та гідротехнічні заходи.

Організаційні заходи включають наступне.

1. З метою підтримання сприятливого водного режиму необхідне облаштування водоохоронних зон водоприймача згідно вимог Водного кодексу України [1]. Водоохоронною зоною є вся площа осушення.

В межах водоохоронної зони забороняється:

- використання стійких та сильнодіючих отрутохімікатів;
- влаштування кладовищ, скотомогильників, звалищ, полів фільтрації;
- скидання неочищених стічних вод, використовуючи рельєф місцевості (балки, пониззя, кар'єри тощо), а також потічки.

2. У водоохоронній зоні вздовж р. Цир виділяється прибережна захисна смуга - це зона обмеження господарської діяльності шириною 25 м з кожної сторони з подальшим її залуженням і використанням як поліпшених сінокосів.

В межах прибережної захисної смуги забороняється:

- розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і заліснення), а також садівництво та городництво;
- зберігання та застосування пестицидів і добрив;
- влаштування літніх таборів для великої рогатої худоби;
- будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, гідрометричних та лінійних), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та стоянок автомобілів;
- миття та обслуговування транспортних засобів і техніки;
- влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо.

Агротехнічними заходами передбачається наступне:

- ❖ застосування прогресивних методів обробки ґрунту та догляду за посівами;
- ❖ забороняється внесення будь-яких добрив на сніговий покрив;
- ❖ застосування отрутохімікатів тільки короткочасної дії, які швидко розкладаються на нешкідливі речовини;
- ❖ зменшення норм внесення мінеральних добрив в перші роки експлуатації та дозоване застосування добрив у період вегетації;
- ❖ Гідротехнічні заходи включають:
  - ❖ укріплення відкосів каналів методом висіву на них багаторічних трав;
  - ❖ закріплення дренажних систем, зокрема залізобетонними конструкціями.

В результаті запропонованих заходів буде поліпшено контроль якості води у водоприймачі р. Цир та запобігання погіршення її гідрохімічних показників.

В результаті проведення реконструкції осушувальної системи в басейні р. Цир буде досягнуто:

- забезпечення водою сільськогосподарські культури в посушливі періоди року, внаслідок двобічного регулювання водного режиму на осушених землях;
- попередження зниження рівня ґрунтових вод на прилеглих до системи землях;
- недопущення стоку забруднених дренажних, а також поверхневих вод у водоприймач р. Цир;
- недопущення прискореної мінералізації торфових ґрунтів та спрацювання торфовищ;
- запобігання прояву процесів вітрової ерозії торфових ґрунтів.

Таким чином, меліорація має носити виважений характер і враховувати специфіку регіону. Щоб запобігти руйнуванню ґрунту, основним напрямком має стати реконструкція осушувальної системи, зорієнтована на утворення сприятливих екологічних умов.

У недалекій перспективі, в умовах стабілізації сільськогосподарського виробництва з метою суттєвого підвищення екологічної надійності осушені землі повинні мати всебічне обґрунтування.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Водний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.04.2023).
2. Колошко Л. К., Зузук Ф. В., Полянський С. В. Комплексна характеристика Копайвської осушувальної системи. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*. Луцьк: РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2007. №4. С. 96–103.
3. Кузьмич А. А., Волошин М. М., Кузьмич Л. В. Аналіз сучасного стану водних та земельних ресурсів басейну річки Цир. *Таврійський науковий вісник. Серія: Технічні науки*. Херсон: «Гельветика», 2021. Вип. 3. С. 98–105.
4. Полянський С. В. Агроекологічний стан ґрунтового покриву еталонних осушувальних систем у басейні р. Прип'ять. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Географія*. Тернопіль : СМП «Таір», 2016. №1 (36). С. 173–179.
5. Полянський С. В. Екологічні проблеми меліорованих агроландшафтів Західного Полісся. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Збірник наукових праць. Сільськогосподарські науки*. Рівне: НУВГП. 2014. № 4 (64). С. 43–53.
6. Полянський С. В. Ренатуралізація меліорованих гідроморфних ґрунтів Шацького району. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій* : зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. Зузука. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. № 11. С. 69–74.
7. Полянський С. В., Соловей В. В. Стан осушених земель Цирської меліоративної системи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Екологія*. 2015. № 1147, Вип. 12. С. 69–77.
8. Цьось О. О. Екологічна оцінка якості поверхневих вод річки Цир за категоріями. *Людина та довкілля. Проблеми неоекології*. 2017. № 1-2 (27). С. 71–76.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

- Аждер Вікторія** – студентка 5 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету
- Азнабакиєва Дилрабо Турсунбаєвна** – старший преподаватель кафедри захисти растений Андижанского сельскохозйственного и агротехнологического института
- Айткенов Зият Шайманович** – кандидат исторических наук, доцент Павлодарского педагогического университета
- Андрєєва Валентина** – студентка 5 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету
- Атмажова Анастасія Іванівна** – студентка 2 курсу факультету ресторанно-готельного та туристичного бізнесу Державного торговельно-економічного університету
- Бабинєць Валеріка** – здобувач вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності 014 «середня освіта» спеціалізації 014.021 Англійська мова і література Мукачівського державного університету
- Башта Ірина Семенівна** – спеціаліст вищої категорії, викладач-методист ВСП «Заліщицький фаховий коледж імені Є. Храпливого Національного університету біоресурсів і природокористування України»
- Бейсембай Мадина** – ученица 6-А класса общеобразовательной школы №1 п.Бестобе г.Степногорск (Казахстан)
- Білецька Анастасія Олегівна** – асистент кафедри загальної та соціальної психології факультету психології та спеціальної освіти Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
- Василенко Леся Павлівна** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
- Власенко Анастасія Ярославівна** – студентка 2 курсу факультету психології та спеціальної освіти Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
- Внукова Ольга Миколаївна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну
- Волонтир Аліна Вікторівна** – асистент кафедри ГЗБК та БЖД Черкаського державного технологічного університету
- Ворона Євген Сергійович** – студент 3 курсу спеціальності «Будівництво та цивільна інженерія» Сумського будівельного коледжу
- Гапоненко Максим Михайлович** – викладач Фахового коледжу ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
- Головчак Олександра Віталіївна** – магістрант 1 курсу гуманітарного факультету Мукачівського державного університету
- Горлинська Ірина Геннадіївна** – магістрант 1 курсу кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)
- Деревянко Софія Ігорівна** – студентка 2 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету
- Дерменжи Тетяна** – студентка 5 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету
- Дзюба Єлизавета Олександрівна** – студентка 1 курсу факультету економіки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
- Діденко Дар'я** – студентка 5 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету
- Дубинська Світлана Миколаївна** – викладач кафедри медико-біологічних дисциплін Національного університету фізичного виховання і спорту України
- Ерубайєв Ернийз Бекзатұлы** – магістрант I года обучения кафедри общеправовых и специальных дисциплин Карагандинского университета Казпотребсоюза

- Әлдебеков Қуаныш Шаншарұлы** – магістрант 2 курсу Высшей школы гуманитарных наук кафедры истории Казахстана Павлодарского педагогического университета
- Єфімов Віктор Павлович** – студент 3 курсу медичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
- Жумагулова Мугамилла Дарханқызы** – магістрантка 2 курсу кафедры дизайна Казахского национального педагогического университета имени Абая
- Завадська Єлизавета Євгеніївна** – студентка 4 курсу факультету управління та бізнес-дизайну Київського національного університету технологій та дизайну
- Індиченко Лариса Сергіївна** – старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
- Казак Олег Васильевич** – кандидат технических наук, доцент кафедры гражданской инженерии и геодезии Технического университета Молдовы
- Качаровський Роман Євгенович** – магістр географії, старший лаборант кафедри економічної та соціальної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки
- Кейлян Софія Станіславівна** – студентка 1 курсу факультету інженерії Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
- Кирлик Олеся Василівна** – студентка 1 курсу магістратури спеціальності «Середня освіта (мова та література англійська)» гуманітарного факультету Мукачівського державного університету
- Кічук Ірина** – студентка 5 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету
- Ковальчук Юлія Олександрівна** – студентка 4 курсу факультету дизайну Київського національного університету технологій і дизайну
- Коломієць Катерина** – студентка 5 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету
- Корнійчук Катерина Андріївна** – студентка 1 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа і страхування» Бердичівського фахового коледжу промисловості, економіки та права
- Кравець Анастасія Олександрівна** – студентка 1 курсу спеціальності 013 Початкова освіта КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»
- Кравченко Володимир Олексійович** – кандидат фізико-математичних наук, старший викладач кафедри енергетики та електротехнічних систем Сумського національного аграрного університету
- Кравченко Тетяна Миколаївна** – доктор філософії, старший викладач кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання Мукачівського державного університету
- Кравченко Юлія Анатоліївна** – кандидат фізико-математичних наук, старший викладач кафедри математичного аналізу та методів оптимізації Сумського державного університету
- Крикун Єлизавета Сергіївна** – студентка 1 курсу факультету психології та спеціальної освіти Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
- Кулик Владислав Васильович** – студент 1 курсу спеціальності «Комп'ютерна інженерія» ВСП «Ніжинський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»
- Лебедюк Діана Сергіївна** – студентка 4 курсу факультету дизайну Київського національного університету технологій та дизайну
- Лисиця Вікторія Євгенівна** – кандидат геологічних наук, доцент кафедри хімічної інженерії та екології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
- Литвиненко Світлана Олександрівна** – студентка 2 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету
- Лук'янцева Галина Володимирівна** – доктор біологічних наук, професор кафедри медико-біологічних дисциплін Національного університету фізичного виховання і спорту України
- Майко Андрій Володимирович** – аспірант I року навчання кафедри економіки Академії праці, соціальних відносин і туризму (м. Київ)

Матвійчук Софія Валентинівна – студентка 1 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа і страхування» Бердичівського фахового коледжу промисловості, економіки та права
Молокова Ніна Олексіївна – голова циклової комісії викладачів суспільних дисциплін, викладач суспільних дисциплін, викладач-методист КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»

Мондич Оксана Валентинівна – доцент кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Пастухова Вікторія Анатоліївна – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри медико-біологічних дисциплін Національного університету фізичного виховання і спорту України

Паушук Андрій Ярославович – здобувач освіти 1 курсу другого (магістерського) рівня кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки

Полянська Тетяна Олександрівна – асистент кафедри міжнародних економічних відносин Луцького національного технічного університету

Полянський Сергій Володимирович – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки

Попова Марія Вікторівна – студентка 1 курсу магістратури факультету мистецтв і моди Київського національного університету технологій та дизайну

Рафасевич Юлія Ігорівна – студентка 1 курсу ОС Магістр спеціальності «Середня освіта (Мова і література (англійська))» гуманітарного факультету Мукачівського державного університету

Риковський Олександр Володимирович – здобувач освіти 1 курсу другого (магістерського) рівня кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки

Роєнко Людмила Віталіївна – старший викладач кафедри іноземних мов Київського національного університету технологій та дизайну

Ротар Анастасія Сергіївна – студентка 5 курсу факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Ротте Сергій Вікторович – кандидат технічних наук, доцент кафедри ГЗБК та БЖД Черкаського державного технологічного університету

Рубан Алла Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рудик Отилія Александрівна – заступник декана, старший преподаватель кафедри градостроительства и городского дизайна Технического университета Молдовы

Сердюченко Валерія – студентка 5 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Скоробогатов Андрій Миколайович – доктор медичних наук, доцент кафедри медико-біологічних дисциплін Національного університету фізичного виховання і спорту України

Соловей Віталій Васильович – старший викладач, заступник директора з адміністративно-господарської роботи ВСП «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Старинська Лариса Миколаївна – викладач спеціальних дисциплін вищої категорії циклової комісії будівельних дисциплін Сумського будівельного коледжу

Страшівська Анна – студентка 3 курсу факультету історії, педагогіки та психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Супрун Анна Миколаївна – студентка 2 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Сулова Марина Миколаївна – студентка 3 курсу спеціальності «123 Комп'ютерні системи та мережі» Фахового коледжу ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету імені Олеса Гончара

Тимчик Ольга-Діана Михайлівна – студентка 1 курсу другого (магістерського) рівня гуманітарного факультету Мукачівського державного університету

Товт Ірина Семенівна – кандидат історичних наук, доцент, старший викладач кафедри педагогіки і психології дошкільної та початкової освіти КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»

Топчій Валерій Ігорович – аспірант III року навчання кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін Одеського національного університету імені І. Мечникова

Төретаі Амина Өмірғалиқызы – магістрант I года обучения кафедры общеправовых и специальных дисциплин Карагандинского университета Казпотребсоюза

Третьак Данііл Сергійович – студент 3 курсу спеціальності «Будівництво та цивільна інженерія» Сумського будівельного коледжу

Тұрымбет Әділ Ізбасқанұлы – магістрант I года обучения кафедры общеправовых и специальных дисциплин Карагандинского университета Казпотребсоюза

Харченко Вікторія Русланівна – студентка 3 курсу спеціальності «Початкова освіта» КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»

Харя Ольга Івановна – декан, доктор наук, професор кафедри архітектури Технічного університету Молдови

Шевчук Андрій Сергійович – здобувач освіти 4 курсу першого (бакалаврського) рівня кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки

Шестобуз Ольга Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Шиляєва Тетяна Володимирівна – викладач кафедри англійської філології та світової літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Ярова Анна Віталіївна – студентка 2 курсу філологічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ЗМІСТ / СОДЕРЖАНИЕ

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ / БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Катерина Корнійчук, Софія Матвійчук
ХАРЧОВІ ДОБАВКИ: ЗА І ПРОТИ 5

Андрій Скоробогатов, Вікторія Пастухова,
Галина Лук'янцева, Світлана Дубинська
ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ТОЛУОЛУ ТА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ
ВЛАСТИВОСТІ СКЕЛЕТНИХ ТКАНИН 7

ГЕОГРАФІЯ І ГЕОЛОГІЯ / ГЕОГРАФИЯ И ГЕОЛОГИЯ

Тетяна Полянська, Сергій Полянський, Віталій Соловей, Роман Качаровський,
Андрій Паушук, Олександр Риковський, Андрій Шевчук
ЗАХОДИ ПОКРАЩЕННЯ ГЕОЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ МЕЛІОРОВАНИХ
ЗЕМЕЛЬ ОСУШУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ «ЦИРСЬКА» 11

ЕКОЛОГІЯ / ЭКОЛОГИЯ

Софія Деревянко
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРИРОДИ ТА СУСПІЛЬСТВА 15

Софія Кейлян, Вікторія Лисиця
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКОЛОГІЮ УКРАЇНИ 17

ЕКОНОМІКА / ЭКОНОМИКА

Анастасія Атмажова
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ 20

Yelyzaveta Zavadzka, Liudmyla Roienko
PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION IN THE FIELD
OF NATIONAL SECURITY AND SOCIAL DEVELOPMENT 22

Андрій Майко
ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ІНВЕСТИЦІЙ
У СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 25

ІСТОРИЧНІ НАУКИ / ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Ziyat Aitkenov, Kuanysh Aldebekov
TSELINOGRAD UPRISING AS THE FIRST VIVID MANIFESTATION
OF THE AWAKENING OF NATIONAL CONSCIOUSNESS 28

Ніна Молокова, Вікторія Харченко
ВОЛОНТЕРСТВО НА БЛОЦЕРКІВЩИНІ 31

Валерій Топчій
THE IMAGE OF THE PHILOSOPHER SOCRATES IN THE WORK
OF XENOPHON ATHENIANS «MEMORIES OF SOCRATES» 34

ЮРИДИЧНІ НАУКИ / ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

Ернийаз Ерубайев
ҰРЛЫҚ ЖАСАҒАН ҚЫЛМЫСКЕРДІҢ ЖЕКЕ БАСЫНЫҢ СИПАТТАМАСЫ 37

Амина Төретай
АЛАЯҚТЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕРДІ САРАЛАУДАҒЫ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕР 40

Әділ Тұрымбет
АДАМДАР ТОБЫ, АЛДЫН АЛА СӨЗ БАЙЛАСУ АРҚЫЛЫ
АДАМДАР ТОБЫ ЖАСАҒАН АДАМ ӨЛТІРУ 45

МИСТЕЦТВО / ИСКУССТВО

Діана Лебедюк
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ІНТЕР'ЄРУ ГОТЕЛЮ
З ЕЛЕМЕНТАМИ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНО СТИЛЮ 49

ПЕДАГОГІКА / ПЕДАГОГІКА

Вікторія Аждер ПРОБЛЕМАТИКА НАЛАГОДЖЕННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	52
Валентина Андрєєва ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ У ЗДО	54
Валеріка Бабинець ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ НЕПІДГОТОВЛЕНОГО УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОБЛЕМНО- ОРІЄНТОВАНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУСІЇ	58
Ольга Внукова, Марія Попова ОСОБЛИВОСТІ САМОВИХОВАННЯ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	60
Олександра Головчак ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ ПІСЛЯ-ТЕКСТОВИХ ВПРАВ	63
Тетяна Дерменжи ВЗАЄМОДІЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ ПРИ ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ	65
Дар'я Діденко ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО КЛАСУ	67
Ірина Кічук ІНТЕГРАЦІЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	71
Катерина Коломієць ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	73
Тетяна Кравченко, Олеся Кирлик РОЗШИРЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	76
Світлана Литвиненко УЧИТЕЛЬ ТА АСИСТЕНТ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ: ПРОФЕСІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	79
Юлія Рафаєвич ВИКОРИСТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЕКТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯВДОСКОНАЛЕННЯ УСНОМОВЛЕННЄСВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ	82
Анастасія Ротар, Ольга Шестобуз МОЖЛИВОСТІ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	84
Валерія Сердюченко ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ: ТЕХНОЛОГІЇ СЬОГОДЕННЯ	87
Анна Супрун ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: СУТЬ ТА ЇЇ ФІЛОСОФІЯ	89
Ольга-Діана Тимчик МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ З АНГЛОМОВНИМ ХУДОЖНІМ ТЕКСТОМ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ	93

<i>Ольга Царалунга</i> ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА	94
<i>Тетяна Шиліяєва</i> USING VIDEO MATERIAL IN UNIVERSITY ELT CONTEXT	97
ПСИХОЛОГІЯ / ПСИХОЛОГИЯ	
<i>Анастасія Білецька</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ У СТУДЕНТІВ	101
<i>Леся Василенко, Анна Страшівська</i> ПРОБЛЕМИ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	104
<i>Ірина Горлинська</i> ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЖІНОК ПІСЛЯ ДЕКРЕТНОЇ ВІДПУСТКИ	106
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ / ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ	
<i>Владислав Кулик</i> POWERLINE ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ РОЗШИРЕННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	109
<i>Марина Сулова, Максим Гапоненко</i> ІНСТАЛЯЦІЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ APACHE CASSANDRA ДЛЯ РОБОТИ З СИСТЕМАМИ КЕРУВАННЯ НЕРЕЛЯЦІЙНИХ БАЗ ДАНИХ NOSQL В ОПЕРАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ UBUNTU SERVER	111
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ / ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЕ НАУКИ	
<i>Мадина Бейсембай</i> ЗАМАНАУИ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ КЕЗІНДЕГІ МАТЕМАТИКА	115
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ / ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ	
<i>Анастасія Власенко</i> ПОПУЛЯРНІСТЬ ТА ДОСТУПНІСТЬ ЗАНЯТЬ ДЖАМПІНГ АЕРОБІКОЮ СЕРЕД МОЛОДІ	116
<i>Лариса Індиченко, Єлизавета Дзюба</i> СПОРТИВНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СЕРЕД МОЛОДІ	119
<i>Лариса Індиченко, Єлизавета Крикун</i> ПРОБЛЕМИ ДЕФІЦИТУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ В ДАНИЙ ПЕРІОД	122
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ / ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ	
<i>Алла Рубан, Анна Ярова</i> МІФ ПРО ОРФЕЯ У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ Р. М. РІЛЬКЕ	126
<i>Ірина Товт, Анастасія Кравець</i> КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА	129
ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ / ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ	
<i>Оксана Мондич</i> ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА КУЛЬТУРИ	132
МЕДИЧНІ НАУКИ / МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ	
<i>Віктор Єфімов</i> ПРОТИПАРКІНСОНІЧНІ ПРЕПАРАТИ: РІЗНОМАНІТНІСТЬ ТА ДОСТУПНІСТЬ	136
СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО / СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО	
<i>Дилрабо Азнабакиєва</i> ҚАЛАМПИР НИҲОЛЛАРИНИНГ ИЛДИЗ ЧИРИШ КАСАЛЛИГИ	142
<i>Ірина Башта</i> ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО: ЙОГО ЗАСАДИ, ПРИНЦИПИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	146

<i>Аліна Волонтир, Сергій Ротте</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЗЕМЕЛЬ В РИНКОВИХ УМОВАХ ТЕХНІЧНІ НАУКИ. ТРАНСПОРТ / ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ. ТРАНСПОРТ	149
<i>Володимир Кравченко, Юлія Кравченко</i> МАГНІТНІ ДАТЧИКИ В СИСТЕМАХ АВТОМАТИКИ АРХІТЕКТУРА І БУДІВНИЦТВО / АРХИТЕКТУРА И СТРОИТЕЛЬСТВО	152
<i>Мугамилла Жумагулова</i> РЕШЕНИЕ В ДИЗАЙНЕ МАЛОГАБАРИТНОЙ КВАРТИРЫ	156
<i>Oleg Cazac, Olga Narea, Otilia Rudic</i> APLICAREA MATEMATICII ÎN ARHITECTURĂ	159
<i>Юлія Ковальчук</i> ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ СУЧАСНИХ МОТЕЛІВ	166
<i>Лариса Старинська, Данііл Третьяк, Євген Ворона</i> БУДІВЕЛЬНА ГАЛУЗЬ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	168
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ	172

Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2023. Вип. 93. 181 с.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій. Передрук і відтворення опублікованих у збірнику матеріалів будь-яким способом дозволяється тільки при посиланні на «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації».

Матеріали науково-практичної інтернет-конференції розміщені на сайті:
<http://confscientific.webnode.com.ua>

Укладачі: С. М. Кикоть, І. В. Гайдаєнко
Верстка та дизайн: І. В. Гайдаєнко

Адреса оргкомітету та редколегії:
08401, вул. Сухомлинського, 30 (к. 100),
м. Переяслав, Київська обл., Україна,
тел. +380930569496,
сайт: confscientific.webnode.com.ua

